

МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ТРАНСКУЛЬТУРНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Воробель М.М.

ORCID ID: 0000-0001-9128-7809

канд. пед. наук, старший викладач кафедри української та іноземних мов
*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, Україна*

Реалії сучасного світу вимагають від викладача пошуку нових підходів для забезпечення повноцінного оволодіння студентами іншомовною компетенцією. Сьогодні студент перш за все повинен володіти усним спілкуванням, хоча усі інші види мовленнєвої діяльності, в тому числі навички та вміння слухання й читання, безумовно необхідні грамотному фахівцю. Сьогодні як ніколи раніше гостро постає потреба саме усного спілкування.

Для того, щоб оволодіти комунікативною дією (іноземною мовою), недостатньо лише знання граматики та лексики. Різні моделі міжкультурної взаємодії і міжкультурного навчання на прикладі таких комунікативних процесів вивчення іноземних мов, як міжкультурний і транскультурний, дають нам це краще зрозуміти [1, 38-40]. Вивчення іноземних мов перш за все повинно містити в собі соціокультурний елемент, який допоможе краще зрозуміти зміст навчання, розширить можливість вивчення мови із її специфічними правилами, нормами та традиціями у спілкуванні, тим самим сприятиме швидшому опануванню мови у сфері спілкування та значному підвищенню інтересу студентів до вивчення іноземних мов. Саме тому вже багато років привертають увагу лінгвістів, психологів, педагогів такі популярні підходи до вивчення іноземних мов, як комунікативний, міжкультурний і транскультурний, що передбачають обмін інформацією і взаєморозуміння між носіями різних мовних груп як представників різних культур і [4, 5, 6, 7].

Оскільки оволодіння засобами спілкування відбувається у процесі самого спілкування, а навчальна діяльність спрямована на вирішення конкретних комунікативних завдань, специфіка комунікативного підходу полягає у тому, щоб значно підвищити мотивацію у процесі оволодіння іноземною мовою взагалі та професійного спрямування зокрема.

Згідно Пассова, комунікативний підхід реалізується завдяки наступним закономірностям мовленнєвого спілкування:

- мовленнєве спілкування несе діяльнісний характер;
- процес комунікації має свою предметність, обмежену рамками заняття, теми, події, проблеми та ін.;
- ситуація спілкування моделюється згідно з типовими варіантами стосунків у колективі;
- використання мовленнєвих засобів зумовлюється особливостями процесу спілкування у тій чи іншій ситуації [3].

Відповідно можна виділити принципи комунікативного методу:

1. *особистісно орієнтований підхід* з урахуванням потреб, сфери діяльності та інтересів студентів;
2. *мовленнєва спрямованість навчання*, що реалізується у процесі практичного

користування іноземною мовою;

3. *функціональність*, що зумовлює відбір відповідного професійно орієнтованого матеріалу;

4. *ситуативність*, оскільки у процесі навчання моделюється певна система взаємовідносин співрозмовників;

5. *новизна*, що спричинюється постійною зміною теми розмови, обставин, завдань та іншого [2, 47-50].

Для успішного викладання іноземних мов та формування мовленнєвої компетентності студентів у закладі вищої освіти викладач повинен володіти як професійними знаннями, так і методикою викладання; знати культуру країн вивченої мови, її історію та сучасні проблеми; володіти мистецтвом спілкування, створюючи у навчальному процесі відкрити, дружню атмосферу та сильний зворотній зв'язок. На думку Нодарі, мовна компетенція поділяється на чотири виміри: лінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвістичний і стратегічний виміри, які разом зображують мовну компетенцію [6, 9-14]. Суто лінгвістичний вимір моделі компетенції включає сприйнятливі навички аудіювання та розуміння прочитаного, продуктивні навички говоріння та письма, а також когнітивні піднавички лексики та граматики. Останні дві субнавички більш детально поділяються на шість компетентностей: лексичну, граматичну, семантичну, фонологічну, орфографічну та орфоепічну компетентність [5, 273-287]. Зорова компетентність повинна включати й візуальне розуміння, яке, як і читання, представляє бачення, що визначає зміст, і яке, як уміння читати малюнки, слід поставити нарівні з іншими навичками. Поки що візуальне враховувалося лише в моделях компетенцій у поєднанні з розумінням на слух, а саме як розуміння на слух, що зазвичай відноситься до розуміння відеопослідовностей, у яких перегляд зазвичай має на меті полегшити розуміння на слух.

Якщо включити цей аспект візуального розуміння як частину мовної компетенції, на відміну від згаданих моделей компетенції, потрібно також звернути увагу на відповідне декодування інформації про зображення одночасно. Цю інформацію зазвичай можна сприйняти через відмінність від повсякденного, середнього і звичного. Таким чином, вирішальну роль у цьому відіграє також й культурне бачення [1, 38-44].

Цей зв'язок транскультурних компонентів у сенсі створення ідентичності також повинен бути завданням викладання іноземних мов сьогодні, адже вони є частиною змісту занять. Мовленнєві уміння мають такі характеристики, як цілеспрямованість, продуктивність, самостійність, динамічність та інтегрованість. З огляду на зростаючий особистий та медіа-досвід культурного різноманіття, завданням викладання іноземних мов є також виховання студентів у вмінні спілкуватися, а отже, бути відкритими, толерантними та відповідальними громадянами в Європі. Проте формуванню мовленнєвої компетенції студентів, особливо тих, які мають певну лексико-граматичну базу, сприяють правильно підібрані комунікативні вправи, здатні поглиблювати знання та вдосконалювати мовленнєві навички.

З вище викладеного можливо зробити висновок, що розвиток мовленнєвої компетенції на заняттях іноземної мови є комплексним процесом, який має бути безперервним, активним, цілеспрямованим та зумовленим ситуацією спілкування. А комунікативний підхід на певному етапі вивчення іноземної мови у поєднанні із серією цікавих, мотивованих вправ, завдань комунікативного характеру, наближених до реальних ситуацій, створює можливості для ефективного вільного спілкування як між собою, так й з викладачем.

Список використаних джерел:

1. Воробель М. М., Романчук О. В., Юрко Н. А. (2021) Сучасні моделі міжкультурних і транскультурних комунікативних процесів вивчення іноземних мов. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ. Вип. 78. С. 38-44. ISBN 1992-5786. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.78.6>.
2. Вдовіна О.О. (2019) Формування комунікативної компетенції професійного спрямування у вищій школі. Молодий вчений. № 5.1 (69.1). С. 47-50. Вилучено з: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5.1/15.pdf>.
3. Пассов Е. И. (2001) Коммуникативный метод обучения иноязычной речи. М. 212с.
4. Byram M. (1997) Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Clevedon : Multilingual Matter. S. 70-71.
5. Caspari D. & Schinske A. (2009) Aufgaben zur Feststellung und Überprüfung interkultureller Kompetenzen im Fremdsprachenunterricht. Entwurf einer Typologie, in: Hu & Byram. S. 273-287.
6. Nodari, Claudio (2002), Was heisst eigentlich Sprachkompetenz? In: Institut für interkulturelle Kommunikation (Hrsg.), Barriere Sprachkompetenz. Dokumentation zur Impulstagung vom 2. November 2001 im Volkshaus Zürich. Zollikofen: SIBP, 9-14.
7. Reimann D. (2014) Transkulturelle kommunikative Kompetenz im Unterricht der romanischen Sprachen", in : Reimann. S. 11-95.